

Dit boek richt zich op de aloude vraag: wat is het publieke belang? Het antwoord is meestal: datgene waar de overheid zich mee bemoeit, zodat we gevangen zitten in een cirkel van goede intenties die tot een waslijst aan publieke belangen leidt waarvoor overheidsinterventie noodzakelijk wordt geacht. Teulings, Bovenberg en Van Dalen (TBVD) willen met dit boek de cirkelredenering bij de definitie van het publieke belang voorkomen door te bezien wanneer de markt echt faalt en of overheidsingrijpen lonend is. Hun aanpak daarbij is eenvoudig maar doeltreffend. Ze laten aan de hand van het Coase-theorema eerst zien dat externe effecten niet per definitie om overheidsingrijpen vragen. De kern van het Coase-theorema is dat een vrijwillige ruil van eigendomsrechten een efficiënte correctie kan vormen voor externe effecten. Daar komt geen overheidshand aan te pas behalve als bewaker van het recht op eigendom. Uiteraard kunnen transactiekosten de ruil bemoeilijken maar zelfs dan kunnen vrijwillige transacties welvaartsverhogend zijn. De overheid komt eigenlijk pas om de hoek kijken op het moment dat complexe externe effecten uitvetersgedrag mogelijk maken waardoor een vrijwillige ruil van eigendomsrechten niet meer tot stand komt. De markt faalt. De kracht van dit boek is dat TBVD laten zien dat marktfalen niet automatisch om overheidsinterventie vraagt. De vraag markt of overheid is niet zwart-wit maar kent vele nuances. TBVD ontleden die nuances met grote deskundigheid door eerst de kosten van decentrale ruil te analyseren – de gradaties van het marktfalen – en daar de kosten van centrale besluitvorming tegenover te stellen. De lezer wordt hierbij regelmatig verrast door scherpe observaties zoals de conclusie dat de overheid een monopolist in sommige gevallen beter kan subsidiëren dan knechten door regulering. Daarnaast is het hoofdstuk over de overmoed en overmacht van de machthebber verplichte kost voor economen die de overheid meestal als een gegeven beschouwen. TBVD analyseren verschillende economische mechanismen die tot gevolg hebben dat de overheid zijn taken veel minder effectief en efficiënt uitvoert dan economen over het algemeen aannemen. Hun eindconclusie is bescheiden. Wie wil weten wanneer overheidsinterventie welvaartsverhogend is, moet concreet, empirisch onderzoek doen naar de omvang van de relevante complexe externe effecten. Na die genuanceerde stellingname valt de bood-

Teulings, C., L. Bovenberg & H. van Dalen (2005), *De cirkel van goede intenties: de economie van het publieke belang*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

schap van het slothoofdstuk de lezer rauw op zijn dak. De economie van het publieke belang mondt uit in een belijdenis voor de kracht van het transactiemechanisme. Daar is alles voor te zeggen want ook Wolfson presenteerde vorig jaar de transactie als kerninstrument voor bestuurlijke vernieuwing. Maar de opvattingen van TBVD en Wolfson over het nut van het transactiemechanisme bij het borgen van publiek belang zijn volledig tegengesteld. Wolfson ziet transacties bij uitstek als een instrument voor vernieuwing binnen het openbaar bestuur. Via een keten van opdrachtgevers-opdrachtnemers moeten rechten en plichten worden gekoppeld en prestaties afrekenbaar gemaakt: Wolfson (2005). TBVD zien helemaal niets in een dergelijke transactiestaat. Zij hebben vooral bewondering

voor de stille kracht van ruil en regels in het private domein. Hun hoofdboodschap is 'het loslaten van politieke discretionaire beslissingsbevoegdheid en het beperken van het politieke primaat.' Economen mogen zich niet meer met de dagelijkse praktijk bezighouden, maar moeten zich beperken tot de grondwettelijke verdeling van eigendomsrechten. Vrijwillige ruil doet de rest.

TBVD blijken aan het einde van de rit wel erg weinig vertrouwen in de overheid te hebben. Het transactiemechanisme zal juist in het bestuurlijke apparaat falen, omdat bureaucratieën een uitgebreide hiërarchie kennen en dus complexe opdrachtgever-opdrachtnemer relaties. Daar wordt niemand wijs uit, laat staan dat er kan worden afgerekend op resultaat. De overheid is volgens TBVD per definitie een vergaarbak van problemen: transacties die niet via concurrentie en privaatrechtelijke contracten tot stand komen. De auteurs vervangen de cirkel van goede intenties door een cirkel van slechte transacties. De overheid is inefficiënt omdat dat uit de aard van haar activiteiten voortvloeit, maar ze moet deze taken behartigen omdat ze te inefficiënt zijn voor privaatrechtelijke ruil. Persoonlijk ben ik als econoom liever werkzaam in de transactiestaat van Wolfson dan in het Utopia van TBVD.

BERT TIEBEN

Literatuur

Wolfson, D. (2005), *Transactie als bestuurlijke vernieuwing*, Amsterdam University Press.

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

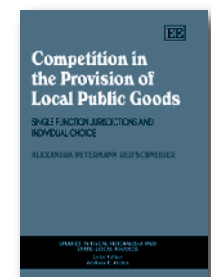
Gerelateerde, recente publicaties:

Principled Agents? The Political Economy of Good Government.
Timothy Besley (2006)
(Oxford University Press)

Competition In The Provision Of Local Public Goods

Alexandra Petermann-Reifschneider (2006)
(Edward Elgar)

Public Goods, Environmental Externalities and Fiscal Competition

Chander, P., J. Drèze, C.K. Lovell, J. (eds.) Mintz, (2006) (Springer)